

**ELINA
BACKMAN**

JOKA
YKSIN
JÄÄ

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.
Text and data mining prohibited.

Sivulla 96–97 on käytetty lähteenä Museoviraston verkkojulkaisua ”Arkeologisten hautakaivausten tutkimusmenetelmät”, toim. Kati Salo ja Marianne Niukkanen. Sivuilla 194–195 on käytetty lähteenä Toivakan seurakunnan ja kunnan videota, jossa Pel-lervo Lukumies esittelee Toivakan kirkon maalauksia.

Kiitos:
Otavan Kirjasäätiö

Copyright © Elina Backman ja Kustannusosakeyhtiö Otava, 2026

Tekstin- ja tiedonlousinta kielletty.

ISBN 978-951-1-53232-3

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2026

PROLOGI

Leivonmäen kansallispuistossa surisee ja sirittää. Pienet hyönteiset kulkevat ikuisia polkujaan. On tilaa hengittää. Tuuli havisuttaa puita ja lintu lehahtaa lentoon oksalta. Pieni muurahainen kiittää maata pitkin ja tarttuu kaksi kertaa itsensä mittaiseen korren palaan. Se raahaa heinää yli maahan kätketyn synkän salaisuuden. Maa tärisee ja muurahainen jatkaa kulkuaan pitkin tuttua polkua. Se ehtii juuri pois alta ennen kuin suuri Gore-Tex-kenkään verhottu ihmisen jalka iskeytyy kylmään kosteaan maahan.

Kengän vierellä seuraa nuuhkiva kuono, joka kulkee maata viistäen. Mies ja koira etenevät polulla omaan rauhalliseen tahtiinsa, kunnes koira terästyy. Se saa vainun jostakin ja säntää juoksuun. Hihna kiristyy äärimmilleen. Mies rykäisee ja yrittää komentaa koira. Mutta tällä kertaa se ei jostain syystä reagoi isäntänsä ääneen. Se on aivan omissa maailmoissaan. Sen hengitys alkaa vinkua, mutta se ei silti lakkaa vetämästä. He ovat ajautuneet sivuun polulta. Kohtaan, jossa eivät ole ennen olleet, vaikka käyvätkin kansallispuistossa usein.

Yhtäkkiä koira pysähtyy ja alkaa murista. Se nuuskii maata ja lähtee uudelleen vetämään saniaisten läpi kohti pientä kumpua, jossa kasvaa pihlajan taimia. Pian koira pysähtyy uudelleen ja alkaa vimmatusti kaivaa. Se ulisee uteliaisuuttaan. Terävät kynnet tehostavat kaapimista. Kun ensimmäinen valkoinen luu ilmestyy näkyviin, omistaja

ymmärtää vauhkoonantumisen syyn ja taputtaa koira rauhoittelun päälle. Mutta koira ei tartu saaliiseen, vaan jatkaa kaivamista.

Mies silmäilee koiran kaivamaa kohtaa. Lisää kellertäviä luita pilkistää mullan seasta. Mies kyykistyy kohti maata ja nostaa ylös yhden luun. Hän tarkastelee pitkää luun kappaletta mielteliäänä. Voisiko se olla osa jonkin suuren eläimen jalkaa? Koira nostaa päätään kaivuun keskeltä ja läähättää. Sen kuono on mullasta likainen. Jos koirat osaisivat hymyillä, se virnistäisi ahnaasti ja leveästi. Pian se taas jatkaa hommia, ja lisää luita ilmestyy näkyviin. Mies kumartuu ja alkaa itsekin kaivaa. Kosteaa kylmää multaa tarttuu käsiin ja jää kynsien alle. Vain muutama viikko ja maa olisi roudassa. Mutta nyt kuohkeaa maa-ainesta saa vielä helposti kaavittua. Outo tunne on valtaamassa hänet. Eläimenraadon esiin kaivaminen ei tunnu hyvältä, mutta koira olisi saatava rauhoittumaan. Ehkä se vähitellen rauhoittuisi, kun suurin osa ruhosta olisi saatu näkyville. Mies jatkaa kaivamista. Pian hänen kätensä osuvat johonkin kovaan. Jotakin tummaa on kiinni maasta esiin pilkistävässä sileähkössä luussa. Koira kaivaa hieman edempänä. Sen tassuista lentää multapaakkuja miehen takille, mutta hän ei välitä roiskeista. Ei nyt, sillä uusin löydös on kaapannut hänenkin huomionsa. Mullasta pilkistää esiin jotakin kiiltävää, kultaista. Onko se koru tai hiussolki? Samassa hän ymmärtää, että luut eivät kuulu metsäneläimelle. Kyseessä on jotain aivan muuta. Pahempaa. Pääkallo, jossa on vielä kiinni hiuksia.

Miestä alkaa puistattaa. Hän vetää kauhistuneena koiransa pois maasta osittain paljastuneen ruumiin luota. ”Lopeta!” hän käskää. ”Lopeta nyt helkkari soikoon se kaivaminen!”

Kuin taikaiskusta koira rauhoittuu. Se alkaa uteliaana nuuskia esiin kaivettuja luita. ”Irti!” mies käskää, ennen kuin koira ehtisi alkaa syödä juuri löydettyjä ihmisen jäänteitä.

Miten ruumis on päätynyt tänne? Onko kyseessä merkkeamaton metsähauta? Jossain ylhäällä varis raakkuu kolkosti ja puuskittainen tuuli taivuttaa ylimpiä kuusten oksia. Multaiset kädet täristen mies kaivaa takin taskusta puhelimen ja näppäilee nopeasti hätänumeron.

OSA I

Saana sivelee vatsaansa. Raskaus ei näy vielä lainkaan ulospäin. Pienen sikiön liikkeet ovat olemattomia, niitä ei vielä varsinaisesti ole, mutta välillä hän jo kuvittelee ne. Saana muistaa lukeneensa, että jossain vaiheessa raskautta sikiön liikkeet saattaisivat tuntua siltä kuin pikkukala uiskentelisi vatsan sisällä. Saana painaa käden olemattomalle vatsakummulleen ja sulkee silmänsä. Ole rauhassa pikkukala, hän kuiskaa. Lupaani pitää sinusta huolta. Ja siinä se lause tulee. Lupaani jostakin suuresta. Pian hänellä olisi vastuu toisesta ihmisestä. Pienestä ihmisen alusta. Enää hän ja Jan eivät olisi pelkästään Saana ja Jan. Vaan he olisivat perhe, johon kuuluisi heidän lisäksi myös tämä toistaiseksi tuntematon pikkukala.

Saana vilkaisee kelloa keittiön seinällä. Hänellä olisi hyvin aikaa kävellä kotoa Kalliosta keskustassa sijaitsevalle studiolle. Kävellessään hän voisi vielä käydä läpi päätösjakson tärkeimmät käännteet. On tärkeää taltioida podcast mahdollisimman pian, kun tarina vielä kaikuu päässä kristallin kirkkaana.

Hyvää luovaa päivää ei välttämättä aina seuraa toinen samanlainen. Sitä paitsi Saana ei voi tietää kuinka kauan hänen olonsa jatkuisi sellaisena, että hän pystyisi ylipäätään tekemään töitä. Mielessä pyörivät ystävien kertomukset alkuraskauden pahoinvoinnista ja syvästä väsymyksestä.

Saana poimii reppuunsa kannettavan ja muistikirjan. Koneen laturia ei näy missään. Hän lähtee etsimään sitä makuuhuoneesta. Laturi löytyykin sängyn vierestä pistorasiasta. Saana sulloo sen nopeasti reppuunsa ja lähtee sitten kohti eteistä.

Saana tuntee kuplivaa innostusta, melkein samanlaista kuin aina selvittämiensä tapausten alussa. Mathildedalin murhamysteerin tarina

tulisi viimein päätökseen. Hän nauhoittaisi siihen enää tämän yhden ja viimeisen osan.

Ajatus on yhtä aikaa juhlava ja haikea. Mitä tapahtuisi sen jälkeen? Saana ei ole ihan varma, haluaisiko hän vielä jatkaa true crime -podcastien parissa ja altistaa itsensä yhä uudelleen ja uudelleen surullisille tapahtumille ja kuolemalle. Jopa vaaralle. Eikä uutta tarinaakaan toki vielä ole. Sen hän on tosin jättänyt mainitsematta podcast-yhtiölle, joka maksaa nykyään hänen palkkansa.

Saanan podcastin aiemmat tuotantokaudet ovat kuukausi kuukaudelta vain kasvattaneet suosiotaan ja kuuntelijoita alkaa olla niin paljon, että aktiivisimmat heistä viestittelevät Instagramin kautta ja kyselevät ystävällisen painostavasti, koska Saanalta ilmestyisi lisää kuunneltavaa. Olisi suorastaan vääryys lopettaa nyt, kun hän on niin sanotusti huipulla. Mutta jos hänellä ei olisi enää tekemisen paloa, tai jos ahdistavat ja surulliset keissit menisivät liikaa ihon alle, Saana ei välittäisi kuuntelijaluvuista tai suosiosta. Tärkeintä on olla uskollinen itselleen.

Sen hän on oppinut jo kerran kantapään kautta. Burnoutista toipuminen oli vienyt aikaa. Sitä paitsi podcast-työn ainut vaaratekijä ei ole uupumus. Henkirikosten selvittely on jo itsessään vaarallista. Ilman Jania ja hänen kollegoidensa Heidin ja Susannan apua hänelle olisi saattanut käydä jo hyvin huonosti. Yksikään podcast ei olisi sen arvoinen, että sitä koostaessa lähtisi henki. Varsinkaan nyt, kun hän ei vastaa ainoastaan itsestään. Hän odottaa lasta.

Aiemmin Saana ei ollut edes tiedostanut tai aktiivisesti juurikaan miettinyt työhönsä liittyviä vaaroja. Kiinnostavat tarinat ovat vain aina vieneet mennessään. Mutta tänä kesänä hän on tullut korostetun tietoiseksi riskeistä, joita työnsä takia ottaa. Ja mitä suuremaksi suosio on kasvanut, sitä vahvemmin ovat tulleet esiin myös työn varjopuolet. Selkääntaputteluviestien lisäksi Saana on alkanut saada viestejä ihmisiltä, jotka tuntuvat haluavan vain purkaa pahaa oloaan. Podcastin tuottaja oli sanonut suoraan, että Saanan olisi paras olla lukematta ikäviä viestejä. Mutta se on helpommin sanottu kuin

tehty. Viestit vain ilmestyvät suoraan hänen sometilinsä inboksiin ja sekoittuvat hyödyllisten ja kiinnostavien viestin joukkoon. Aina viestin alussa ei käy selväksi kummasta on kyse: hyödyllisestä vinkistä vai vihaviestistä.

Podcast-tuotannon päättyminen on usein saanut Saanan hädissään pohtimaan, mistä löytäisi seuraavan aiheen, mutta nyt raskaus tuntuu antavan uudenlaista rauhaa. Vaikka maailmassa tapahtuisi mitä, hänen päätehtävänsä olisi kasvattaa sisällään pientä ihmistä. Viikko viikolta sikiö kasvaisi, ja pian raskauden uskaltaisi julkistaa. Sen jälkeen hänen olisi helpompi olla myös töiden suhteen. Ei tarvitsisi salailla mitään, vaan voisi avoimesti jäädä tauolle.

Toisaalta hänellä on myös uutta huolehdittavaa: ensinnäkin olisi hyvä saada vielä laskutettavaa ennen kuin vauva syntyy, jokin uusi projekti. Ja vaikka hänen podinsa keräävät tällä hetkellä valtavia kuuntelijamääriä, hän ei uskalla luottaa menestykseen. Menestys ei ole ikuista. Kuulijat odottavat aina uutta. Jos hän pitäisi liian pitkän tauon, hänet ehkä unohdettaisiin. Tosin jos hänen podcastinsa suosio alkaisi laskea, ehkä se olisi merkki keskittyä johonkin uuteen. Jättää karmivat henkirikokset ja katoamistapaukset taakseen ja keskittyä johonkin iloisempaan. Saana naurahtaa itsekseen. Hän ja iloiset aiheet kuulostaa niin vieraalta yhdistelmältä. Joka tapauksessa hän tuntee ansaitsevansa hetken lepoa. Rauhallinen oleilu toisi varmasti myös uusia ideoita ja ajatuksia. Saana haukottelee ja sujauttaa vielä mukaansa sateenvarjon kaiken varalta. Muuta hän ei mukaan studiopäivään tarvitsisi.

Puoli tuntia myöhemmin Saana painaa podcastyhteyden ovisummeria ja astuu sisään viileään rappuun. Kolmas kerros ja tuttu ovi. Pirteän oloinen tuottaja on vastassa eteisessä.

– Tervetuloa, hän sanoo. – Kiva päästä kuulemaan mitä olet saanut aikaan.

He lähtevät hakemaan keittiöstä vettä.

Saana kävelee tottuneesti tuttuun äänitysstudioon ja laskee vesilasin pöydälle. Hän vetää kannettavan repusta, avaa koneelta auki

viimeisen jakson käsikirjoituksen ja silmäilee sitä läpi samaan aikaan, kun tuottaja tarkistaa mikrofonin asentoa ja volyymitasoja.

Tuottaja taivuttaa mikrofonitelinettä lähemmäs Saanan kasvoja ja Saana vetää korvilleen kuulokkeet.

– Katsotaan äänet kohdilleen niin pääset aloittamaan, tuottaja sanoo ja lähtee kävelemään kohti lasiseinän takana olevaa tuottajan koppia. – Laitan tallennuksen päälle, annetaan sen vain rullata koko ajan, Saana kuulee tuottajan puheen kuulokkeista. Sivusilmällä hän seuraa kuinka tuottaja klikkailee muutamaa kohtaa pöydällä olevalta suurelta näytöltä. – Tuo kamera on myös päällä koko ajan, älä välitä siitä... tai välitä sen verran, että muistat, että sinua kuvataan, tuottaja virnistää.

Saana vilkuttaa kameralle, vaikka salaa hänen tekisi mieli näyttää sille keskisormea. Hän oikeastaan inhoaa sitä, että pelkästään ääneen ja tarinankerrontaan nojaavaa podcastia täytyy puffata ja mainostaa hänen kuvallaan. Mutta niin tehdään kuulemma kaikkien podien kanssa. Ja someen tarvitaan jatkuvasti lisää materiaalia. Joten Saana on valmis hyväksymään asian, jos se mahdollistaa podien tekemisen jatkossakin.

– Kaikki on valmiina, tuottaja sanoo. – Aloita vaan heti kun siltä tuntuu.

Saana nyökkää, näyttää tuottajalle peukkuja ja kääntyy kohti kannettavan näytöllä olevaa käsikirjoitusta. Hän on alusta saakka pitänyt tuottajan suoraviivaisesta ja kannustavasta otteesta. Ei turhia lätinöitä, suoraan asiaan. Ja kun nauhoitukset ovat ohi, tuottaja hioisi hänen rakentamastaan tarinasta vielä entistäkin paremman. Editoiisi kaiken puhutun. Poistaisi ylimääräiset tauot, valitsisi lauseista parhaat otot ja varmistaisi, että tarinaan ei ole jäänyt häiritseviä aukkoja. Sen jälkeen mukaan lisättäisiin alkutunnari ja Saanan jo aiemmin puhelimella nauhoittamat klipit tapahtumien keskipisteestä. Lopuksi puheen sekaan sopiviin kohtiin tuotaisiin vielä lisäjännitettä musiikin avulla. Kun jakson ensimmäinen versio olisi valmis, Saana kuuntelisi kaiken vielä uudelleen ja muokkaisi sisältöä tarvittaessa. Joskus

juonikuljetuksen toimivuuden hahmottaa kunnolla vasta kuunneltaessa. Kuuntelijoilla ei ole edessään käsikirjoitusta, joten kaiken täytyy käydä kerrasta selväksi. Lopuksi tuottaja vielä valitsisi podin alkuun nostoksi klipin jakson kiinnostavimmasta kohdasta. Ihmiset ovat nykyään kiireisiä ja kärsimättömiä. Kuuntelijan kiinnostus täytyy herättää heti alussa.

Tuntia myöhemmin Saana on jo valmis. Hän laskee kuulokkeet pöydälle, nousee ylös ja venyttelee. Hän ei ehdi edes astua ulos studiosta, kun tuottaja jo raottaa varovasti ovea.

– Valmista?

– Uskoisin niin, Saana hymyilee. Hän alkaa vasta tajuta, että suurin työ Mathildedaliin sijoittuvan podcastin eteen on tosiaan nyt tehty.

– Tiedätkö mitä meinaat tehdä seuraavaksi? tuottaja kysyy.

– Tämän tarinan jälkeen siis? Saadaanko heti jatkoa? Luvut ovat hyviä. Voidaan hyvin alkaa keskustella jo ensi vuodenkin yhteistyöstä.

Saana nyökkää ja toivoo, ettei kauhu paista hänen kasvoiltaan. Jatkoa? Vastahan hän on tekemässä tätä. Pään sisällä myllertää, mutta ulospäin hän näyttää yhtä tyyneltä kuin aina.

– On mulla jo muutama hyvä idea ..., hän valehtelee, ja tuottaja tyytyy vastaukseen.

– Kerro vaan heti kun on jotain kättä pidempää, tämä hymyilee.

Saana ottaa kulauksen vettä. – Ei elämää eikä tosirikoksia voi täysin käsikirjoittaa, tarvitsen vähän aikaa miettiä, hän sanoo. Ja sitten tässä on vielä tämä raskauskin, hän ajattelee, mutta ei sano ääneen vielä mitään.

He eivät olleet kertoneet vielä kenellekään. Inkeri tulisi olemaan poikkeus, hänet Saana haluaa pitää mukana alusta saakka. Jos jotain kävisi ja raskaus päättyisi kesken, hän haluaisi jonkun, jonka kanssa surra. Siitä kertomatta jättämisessä on myös kyse: Saana pelkää, että iloitsemalla liikaa etukäteen hän voisi vaarantaa onnensa. Joten on parempi vain elää päivä kerrallaan ja noudattaa samaa kaavaa kuin muutkin raskaana olleet tuntuvat tehneen. Vasta kun suurin

keskenmenoriski olisi takanapäin olisi sopiva hetki kertoa. Saana huokaisee. Väsymys alkaa vyöryä päälle, vaikka hän on vain istunut paikallaan studiossa.

– Voit heittää meille ideoita, koska vaan. Ihan keskeneräisiäkin. Jutun ei todellakaan tarvitse olla ratkennut siinä vaiheessa, kun esitteleet meille uuden tapauksen, tuottaja vielä lisää toiveikkaana.

Podin toisella tuotantokaudella Saana auttoi kollegaansa selvittämään tämän pikkuveljen katoamista. Silloin hän oli kiinni tapahtumissa lähes reaaliajassa. Kieltämättä se oli ollut kiinnostavaa. Hän oli tuntenut tekevänsä jotain todella tärkeää. Reaaliaikaisuus toi tapahtumat paljon lähemmäksi – mutta se teki työstä samalla myös vaarallista. Tekemällä podia hän nosti itsensä myös tappajan tietoisuuteen. Reaaliaikaisuus ei aina ole pelkästään hyvä juttu.

Saana karistaa ajatuksen nopeasti mielestään ja alkaa pakata tavaroita takaisin reppuun. Mielessä kaikuu edelleen Mathildedalin murhamysteeristä kertovan podcastin päättänyt lause.

”Vaikka tarina sai päätöksen ja syyllinen jäi kiinni, Saraa se ei tuonut takaisin. Saran elämä päättyi liian aikaisin.”

Kun Saana poistuu studiosta, on vielä onneksi valoisaa. Hän yrittää soittaa Janille, mutta tämä ei vastaa. Mies on tietenkin kiinni töissä. Saana vilkaisee kelloa, se lähestyy vasta neljää. Jan ei ollut vaikuttanut stressaantuneelta eikä tämä ollut maininnut uuden vaativan tutkinnan käynnistymisestä, mutta jos Saana on jotain oppinut niin sen, että Janin työssä tilanteet saattavat muuttua hyvinkin nopeasti.

Saana päättää kävellä myös paluumatkan kotiin. Tummanharmaalta taivaalta alkaa ripotella pieniä hentoja pisaroita ja Saana kiittää itseään, että pakkasi mukaansa sateenvarjon. Yleensä sateenvarjon mukana kanniskelu pitää sateen poissa, mutta tänään hän ei ole niin onnekas. Syksy puskee päälle kovaa vauhtia eikä sen saapumista estä enää edes taikausko.

Saana läväyttää varjon auki. Yhä voimistuvat sadepisarat putoilevat sateenvarjoon ja kuuluu kevyttä ropinaa. Lenkkareiden kärjet kastuvat

nopeasti, mutta Saana ei välitä. Vielä ei ole kovin kylmä ja kotona pääsisi heti lämpimään suihkuun.

Myyvälöiden ledivaloilla valaistut ikkunat ovat kalseita ja liiketilat sisällä tyhjiä. Ihmiset matkaavat suosiolla suorinta reittiä kotiin. Alkamassa on juuri sellainen syyskuinen ilta, jolloin kannattaisi pysytellä pois ihmisten ilmoilta, sytyttää pari kynttilää ja vetäytyä sohvalle viltin alle. Saana hymyilee. Sohvasta tulee mieleen Inkeri ja Inkerin ihanan suuri Howard-sohva. Hartola on käynyt hänen mielessään jo useita kertoja. Nyt kun podcast on nauhoitettu ja siirtynyt tuottajan pöydälle, kukaan muu kuin Jan ei pidättelisi häntä Helsingissä. Ja Janin oli liian kiireinen osoittaakseen suuremmin ikävää.

Kun kävely on edennyt keskustasta Hakaniemen kautta Linjoille, Saana tietää jo mitä seuraavaksi tekisi. Hän yrittää soittaa Inkerille, mutta tämä ei heti vastaa. Hän kirjoittaa innostuneena perään lyhyen viestin:

Yritin soitella. Mitäs sanoisit, jos tulisin moikkaamaan sua Hartolaan? Olisi ihana nähdä pitkästä aikaa, ja tässä on ollut kaikenlaista. Voisin jäädäkin hetkeksi. Selitän lisää kun nähdään ♡

Jan rullaa pdf-tiedoston sivuja alaspäin ja silmäilee tietoja. Keskittyminen on vaikeaa. Mieli harhailee jatkuvasti Saanaan. On kestänyt jonkin aikaa sulatella ajatusta siitä, että heille syntyisi lapsi. Joku kolmas ihminen, joka olisi heistä lähtöisin. Mitä enemmän asiaa ajattelee, sitä kummallisemmalta ja hienommalta se tuntuu. Jan on Saanan raskaudesta ehdottomasti iloinen. Toisin kuin hän oli etukäteen kuvitellut ja pelännyt, yllättävä raskausuutinen ei ollut tehnyt häntä ahdistuneeksi tai aiheuttanut tarvetta paeta. Sen sijaan hän on tuntenut olonsa uutisen kuultuaan lähinnä vilpittömän onnelliseksi. Hänestä tulee isä.

Jan palaa takaisin tiedoston alkuun ja katsoo näppäimistön vieheen koostamaansa tehtävlistaa. Jone oli viikkopalaverissa nimenyt Janin tutkinnanjohtajaksi tapaukseen, jossa vaaditaan oikeutta jo edesmenneelle miehelle, joka oli aikoinaan tuomittu kahdesta vapaudenriistosta ja raiskauksesta sekä yhdestä murhasta. Tässä tapauksessa rikos on tapahtunut jo aikoja sitten. Ei kiirettä, ei välitöntä vaaraa, ei hengenhätää. Tai hengenhätä siinä mielessä, että mitä ilmeisimmin nuoren naisen henki on aikoinaan riistetty. Mutta kuka hänet tappoi, sen selvittämiseen toivotaan nyt Janin tiimiltä apua.

Jan avaa uuden tyhjän tiedoston, johon alkaa referoida omin sanoin tapaukseen liittyviä faktoja. Vääksyssä katosi vuonna 1994 tyttö, jonka oletetaan kuolleen. Tytön murhasta tuomittiin käräjäoikeudessa Kimmo Lehmusvirta -niminen mies. Tuomittu itse ei ollut vienyt juttua eteenpäin hovioikeuteen, mutta nyt, miehen jo kuoltua, hänen siskonsa on yllättäen pyytänyt veljelleen maineen oikaisua. ”Hänet on tuomittu väärin perustein”, Janille toimitetussa siskon kirjoittamassa saatteessa lukee. ”Hän oli vastuussa hyvin ikävistä

teoista, mutta murhaaja hän ei ollut,” sisko kirjoittaa. Jan silmäilee Lehmusvirran rikosnimikkeitä: vapaudenriisto, päällekkarkaus, törkeä raiskaus. Samat teot kahdelle eri naiselle. Hyvin ikävä on kyseessä olevista teoista aika maltillinen ilmaisu, Jan ajattelee. Sitten kolmas, viimeinen kohta Lehmusvirran listalla. Törkeä vapaudenriisto ja murha. Uhri: 19-vuotias nainen. Ilmoitettu kadonneeksi 16. heinäkuuta vuonna 1994 Vääkssä. Hänen on oletettu kuolleen tämän Lehmusvirran käsissä. Jan palaa sisikon kirjoittamaan saatekirjeeseen.

Veljeni sovitti syntejään ja vietti viimeisinä vuosinaan paljon aikaa hengellisissä merkeissä. Hän katui tekojaan. Kun kysyin häneltä, miten hän kykeni tappamaan, hän katsoi minua tavalla, josta ei voi erehtyä. Hän ei tehnyt sitä. Hän ei ole tappaja. Vaikka hän kiisti teon, häntä ei aikanaan uskottu. Hän kertoi minulle vasta kuolinvuoteellaan, että oli väsynyt taistelemaan ja hyväksyi siksi väärän tuomionsa. Mutta minä en luovuta. Täten toivon veljeni murhatuomiolle uutta käsittelyä ja olen toimittanut uudet, aiemmin puuttuneet todisteet hänen syyttömydestään puolustusasianajajalle. Pyydän tapauksen uudelleenarviointia.

Parhain terveisin,
Kiia Lehmusvirta.

Jan huokaisee. Sinnikäs omainen tuntuu tehneen asiasta nyt itselleen jonkinlaisen mission. Ehkä se on hänen tapansa yrittää hyväksyä tapahtunut. Yrittää pelastaa se, mitä pelastettavissa on. Edes osittainen maineenpuhdistus ei tee paljoa, mutta se Janinkin on myönnettävä, että toisen ihmisen tappanut henkilö on eri kaliiberia kuin muut. Jan avaa pomon hänelle edelleen lähettämän syyttäjältä tulleen meilin. Heidän täytyisi syyttäjän pyynnöstä nyt perata vanha tutkinta auki kohta kohdalta ja jututtaa entistä tutkinnanjohtajaa sekä haastatella esitutkinnassa mukana olleita. Ensimmäisen väkivallanteon ja katoamisen välissä on pari vuotta, kaikki on tapahtunut 90-luvun alkupuolella.

Jan vilkaisee kelloa. Se on vasta viittä vaille viisi. Tänään hän voisi hyvällä omallatunnolla sulkea työkoneensa viideltä ja häipyä kotiin siitäkin huolimatta, että Jone oli tiputtanut tapauksen hänen pöydälleen saatteella ”kiireellinen”. Jan ei näe tapauksessa mitään oikeasti kiireellistä. Heillä ei ole enää syytettyä, jota kuulla, eikä heillä ole edes uhria. Kadonneen nuoren naisen ruumista ei koskaan löydetty. Ainut kiireen perusteleva logiikka, minkä hän esihenkilönsä saatesanojen taakse keksii, on se, että Jone pelkää jonkin pahemman jutun olevan tulossa. Heidän olisi saatava tämä helppo case nopeasti pois alta, jotta se ei päättyisi kuukausiksi kummittelemaan heidän työliställeen. Sillä aina tulisi jotain uutta.

Janin usko ihmiseen on työn kautta vuosien varrella rapissut, se hänen on myönnettävä. Hän ei ole sentään onneksi täysin kyynistynyt, vaan on onnistunut säilyttämään jonkinlaisen positiivisen asenteen elämäänsä. Ihmiset kykenevät karmiviin tekoihin, mutta eivät kaikki ole pahoja. Pahuudenkin käsitys on hänen mielessään elänyt. Hän ajattelee nykyään, että pahuus ei ole mitään mustavalkoista. Erilaiset pienetkin asiat saattavat syöstä ihmisen epätoivoisiin tekoihin. Ihmisen hyvyys mitataankin siinä, miten hän suhtautuu kriisitilanteisiin. Miten selviää itsensä ja ajatustensa kanssa niin, että ei koskaan astu rajan yli. Ettei päädy kostamaan. Ettei mistään olosuhteesta huolimatta päädy ylittämään rajaa. Sitä, että riistää toisen ihmisen hengen.

Uusia henkirikoksia varmasti tulisi, mutta Jan toivoo, että he saisivat välissä hetken hengähtää ja setviä samalla tämän hänen silmissään hieman toissijaisen tapauksen maaliin. Tapaus ei enää ole pimeä, mutta teko itsessään on pimeä. Jos Lehmusvirta olisi kaikesta kiistämisestä huolimatta tappanut kadonneeksi ilmoitetun nuoren naisen melkein 30 vuotta sitten, kysymys kuuluu: missä ruumis on? Miehellä ei ilmeisesti kuitenkaan ollut kuolinvuoteen rehellisyydenpuuskassa tullut tarvetta paljastaa hautapaikkaa? Viittaako se siihen, ettei hän todella ollut murhannut naista, jonka murhasta hänet tuomittiin? Jan silmäilee uudelleen perustietoja. Kaksi naista pahoinpideltiin vuonna

1992, toinen Lahdessa ja toinen Vääkssyssä. Uhrin ovat itse päässeet kertomaan tapahtumista poliisille. Mutta kolmas tapaus on kieltämättä haasteellinen. Tiedetään vain, että Emilia Meriläinen katosi Vääkssyssä lauantaina 16. heinäkuuta työpäivänsä jälkeen. Eikä kukaan edelleenkään tiedä mitä hänelle on tapahtunut. Lehmusvirta oli vapautunut vankilasta vain muutamaa kuukautta ennen tytön katoamista. Lisäksi hän asui alle kahden kilometrin päässä Meriläisen työpaikalta. Siksi poliisi oli nopeasti nostanut hänet epäiltyjen joukkoon.

Jan palaa sisarelta tulleen saatteen tarkennuksiin: ”Hän ei ole syyllinen Emilia Meriläisen katoamiseen ja oletettuun kuolemaan vuonna 1994. Hän oli väkivaltaisuuksien taipuvainen, mutta murhaajaa hänestä ei saa tehdä. Hän sairasti verisyöpää, ja kun loppu oli jo lähellä, hän kiisti murhaneensa ketään. Kuolemanpelossaan hän tuli uskoon ja kirjoitti viimeisessä kirjeessään anteeksipyyntölistan. Listalla oli vain kaksi suvun ulkopuolista nimeä. Ne olivat ne kaksi naista, joita hän kohteli kaltoin. Siitä minä sen tiesin. Hän ei koskaan lisännyt listalleen sitä kadonnutta naista tai tämän omaisia. Hän ei tehnyt sitä. Tiedän, että hän ei ole murhaaja.”

Jan nostaa päänsä tulosteesta ja hieroo ohimoitaan. Kauas menneisyyteen sijoittuvat tutkinnat ovat haastavia ja kiireiset tapaukset ajavat usein tällaisten ohi. Aina on valittava kiireellisistä vaihtoehdoista. Se on yksinkertaisen julma valintakriteeri. Miten ylipäätään voi arvottaa ihmiskohtaloita? Heidän ei pitäisi joutua valitsemaan, mutta resurssit ovat mitkä ovat. Johto onneksi tekee valinnat Janin puolesta. Juuri nyt heillä ei kuitenkaan ole päällä akuuttia tutkintaa ja Jan olettaa sen olevan perimmäinen syy, miksi nakki oli nyt napsahtanut hänelle ja hänen tiimilleen. Servikää tämä, Jone oli pyytännyt tietäen itsekkin, että kyseessä olisi haasteellinen vanha sotku.

Susanna käännähtää sängyssä kyljelleen, haukottelee ja avaa hitaasti silmänsä. Hän yllättyy, kun kohtaakin välittömästi Henrin lempeän, tuijottavan katseen. Kauanko mies on maannut hänen vierellään katselemassa häntä? Susanna kurottautuu antamaan miehelle nopean suukon ja kohottautuu sitten istumaan. Tottuneesti hän hapuilee puhelimen käteensä lasiselta yöpöydältä sängyn vierestä. Hän avaa puhelimen lukituksen ja tarkistaa nopeasti sähköpostit. Ei mitään erityistä. Hänellä todella olisi edessään kahden päivän vapaat. Hän lukitsee puhelimen uudelleen ja kääntyy tyytyväisenä kohti Henriä.

– Tänä minulla on lupa olla maailmalta piilossa, Susanna sanoo ja vetää peiton ylleen. Pian peiton alle ilmestyy miehen tutkaileva käsi. Susanna naurahtaa ja hyökkää lihaksikkaan kutittajan kimpuun. Tällaisina aamuina pienet epäilykset tuntuvat aivan turhilta. Vähäpätöisiltä, olemattomilta, kuvitelmilta. Miksi Henri seurustelisi hänen kanssaan, jos olisi sotkeutunut rikollisliigan toimintaan? Henrihän tietää hänen olevan poliisi.

Viimeisen kuukauden he ovat vastarakastuneina viettäneet jokaisen liikenevän tunnin yhdessä. Kuplan olivat rikkoneet ainoastaan Susannan mielessä silloin tällöin pyörivät epäilykset. Tajuttuaan että oli nähnyt Henrin aikoinaan yhdessä jo edesmenneen rikollispomon kanssa Susanna oli alkanut pohtia, oliko heidän tapaamisensa ollut yhtä spontaani kuin Susanna oli ensin kuvitellut. Vai oliko mies halunnut tutustua Susannaan tarkoituksella, koska tiesi, että Susanna oli vastuussa liigapomon kuolemasta? Jos Henri olisi ollut aikeissa kostaa, luulisi, että hän olisi tosin tehnyt sen jo.

Vapaapäivästä huolimatta Susanna nousee pian sängystä ja penkoo treenikassiaan. Vaikka he käytännössä ovat aina Henrin luona, hän ei ole vielä uskaltanut tai halunnut levitellä tavaroitaan ja vaatteitaan kaappeihin tai muualle asuntoon. Hän säilyttää kaiken täyteen ahdetussa suuressa treenikassissa. Mutta nyt hän huomaa jälleen unohtaneensa ottaa omasta kodistaan mukaan urheilutoppeja. Yksi ja ainut odottaa pesua pyykkikorissa. Henrin pesukonetta hän on sentään jo rojhennut käyttä.

Ehkä kyse on puolustusmekanismista, hän selitti Henrille, joka ihmetteli hänen varautuneisuuttaan. ”Ota itsellesi oma kaappi ja jätä huolta meikkejäsi kylppäriin. Täällä on useampi kylpyhuone. Jos sanon ’ole kuin kotonasi’, minä todella tarkoitan sitä”, mies sanoi, mutta se ei vienyt pois tunnetta, että Susanna on vieras Henrin kodissa. Susanna käy poimimassa topin pyykkikorista, se menisi pian hieken joka tapauksessa. Henri jää hetkeksi makuuhuoneen lattialle tekemään aamuista venyttelyrutiiniaan, joten Susanna vilkaisee taas puhelinta. Nyt työmeiliin onkin tullut jotain uutta. Minun ei todellakaan kuuluisi edes avata työsähköpostia vapaapäivänä, hän ajattelee, mutta jatkaa silti lukemista. Viesti on Janilta.

Toivottavasti pysyt kaukana meilistä vapaalla, mutta kun palaat Vantaalle, tämä on tulossa pöydälle. Lukaise tämä läpi ja kerro mitä ajattelet. – Jan

Edes Janin alkusanat eivät saa häntä keskeyttämään lukemista. Henri on vielä pukemassa, kun hän jo availee tiedostoa, johon Jan on lähettänyt suojatun linkin.

Esitutkintamateriaali

Kadonnut: Emilia Meriläinen, Vääksy 1994

Yhtäkkiä Susanna säpsähtää kevyttä hellää suudelmaa niskassaan.

– Haistanko jo tuoreen kahvin, Henri vitsailee saapuessaan keittiöön, jossa Rynkky seisoo edelleen paikoillaan puhelin tiiviisti kädessä.

– Jäin lukemaan työmeiliä, Rynkky virnistää pahoitellen.

– Arvasin, Henri kävelee hänen luokseen ja suutelee otsalle.

– Ehkä lopetat jonain päivänä tuon työsi, joka pitää sinut liikaa erossa minusta ja tulet minulle töihin. Saisit parempaa palkkaakin ja helpommat työajat. Siisti sisätyö. Yksityiselle turvallisuusalalle kaivataisiin älykkäitä naisia, hän sanoo ja astelee kahvimyllylle. Henri kaa-
taa myllyyn rutinoitunein ottein sopivan määrän papuja ja tuijottaa Susannaa kiusoittelevasti kimakan ja rutisevan jauhamisäänen täyt-
täessä hetkeksi keittiön.

– Miksi ei? mies yllyttää.

Susanna pudistelee päätään. Hän ei koskaan tarttuisi Henrin työ-
tarjoukseen. Oikeastaan se saa hänet voimaan hieman pahoin. Hän
on aina pitänyt yksityistä turvasektoria vastenmielisenä. Hän tietää,
että Henrillä on oma vartiointi- ja kyberturvallisuuden yritys. Mutta
Susanna ei ole vielä edes täysin vakuuttunut Henrin tarkoitusperistä.

Hän kävelee keittiönpöydän ääreen ja katselee hetken mietteliäänä
ulos. Hän yrittää palauttaa mieleensä missä ja montako kertaa hän oli
lopulta nähnyt Henrin juttelemassa Sebastianin kanssa. Kertoja oli
ollut enemmän kuin yksi – hän ei ollut varsinaisesti ollut mukana vaan
odottanut autossa, mutta hän oli varma että Sebastian oli tavannut
juuri Henrin. Missä tapaamiset olivat olleet? Jatkäsaassa ainakin. Ja
toinen keskustassa. Mikään niistä ei ollut Henrin yrityksen osoite. Jos
Henri kerran tosiaan tekee tietoturvallisuuteen liittyvää työtä, miksi
hän oli nähnyt miehen muutamaa otteeseen toimimassa yhdessä tut-
kinnan kohteena olleen huumorikollisen kanssa jossain muualla kuin
yrityksessä? Auttoiko Henrin yritys rikollisjärjestöä suojaamaan salai-
suutensa? Vai liittyikö kuvioon jotain muutakin?

Rynkyn työskennellessä peitetöissä hänen kohteensa Sebastian
oli pyörittänyt Helsingin suurinta rikollisjärjestöä, jonka lonkeroiden
ulottuvuuksia he olivat onnistuneet hahmottamaan vasta useiden

vuosien seurantatyön jälkeen. Se työ oli jäänyt Susannan osalta kesken. Sebastianin kuoltua hänen ei enää ollut turvallista yrittää soluttautua yhtään minnekään. Ja jos se olisi Susannasta kiinni, hän ei työskentelisi peitetöissä enää koskaan.

Rynkky silmäilee Henrin suurta ja arvokasta asuntoa. Mistä Henrin rahat ja omaisuus lopulta ovatkaan peräisin? Tienaako turvallisuusalalla niin hyvin, että on varaa omistaa oma kerros Bulevardilla sijaitsevasta talosta? He eivät ole keskustelleet rahasta, mutta Susanna tietää Henrin omistavan yrityksestään suuren osan yhdessä muuttaman sijoittajan ja hallituksen jäsenen kanssa.

Kahvimylly hiljenee ja tuoreen vastajauhetun kahvin tuoksu leviää keittiöön.

Voisiko Henrin suuri omaisuus ja yrityksen liikevaihto tullakin jostain harmaalta alueelta? Susanna säpsähtää jo pelkkää ajatusta. Että Sebastianin liigalla olisi vaikutusta hänen elämäänsä edelleen. Mutta tällä kertaa vaivihkaa ja Henrin kautta. Vasta silloin uusi ajatus välähtää mielessä. Sebastianin kuoleman jälkeen järjestön toiminta tuskin päättyi. Kun johtava rotta kuolee, tilalle nousee aina uusi, nälkäisempi ja ovelampi rotta. Voisiko Henrillä ollakin korkeampi asema suhteessa liigaan kuin mitä hän on tähän saakka edes osannut ajatella?

Henri alkaa annostella puruja suodatinpussiin. Susanna laskee puhelimen käsistään ja kävelee miehen luo. Hän sujahtaa tämän kainaloon, ettei mies onnistuisi lukemaan suurta hämmennystä hänen kasvoiltaan. Mikä Henrin ja liigan keskinäinen suhde on? Pelkäätkään satunnainen liikekumppanuus vai jotain paljon vakavampaa? Jos Henri oli sotkeutunut liian syvälle Sebastianin aiemmin johtaman liigan toimintaan, mies olisi luultavasti päätynyt KRP:nkin listoille. Se tarkoittaisi, että KRP saattaisi kuunnella miehen asuntoa tai jopa puhelinta.

Terve vaan ex-kollegat, Susannan tekisi mieli huutaa ja testata mitä tapahtuisi. Ajatus ei tunnu kovin hyvältä, ja hän tietää olevansa hie-man vainoharhainen. Mutta mitä enemmän hän asiaa ajattelee, sitä enemmän se alkaa piinata häntä. Epäilyksellä on pitkä varjo.

Kahvit juotuaan he tekevät proteiinipirtelöt ja valmistautuvat yhteiseksi muodostuneeseen aamurutiiniin: lyhyeen kävelyyn, minkä jälkeen he tekisivät salitreenin. Juuri kun Susanna on kaatamassa vaniljan makuisella proteiinijauheella terästettyä smoothieta kahteen korkeaan lasiin, hän huomaa, että on saanut jälleen uuden sähköpostin. Vaivihkaa hän avaa viestin. Jan on lähettänyt lisää liitteitä. Nämä jäi vielä, saatteessa lukee. Jan ei käytä energiaansa viestien kohdellaaseen puhetapaan tai tyyliin kirjoitusasuun. Susanna virnistää huvittuneena. Se tyyli on juurikin hyvä. Heillä ei ole aikaa korulauseisiin.

He istahtavat pöydän ääreen ja siemailevat juomiaan hiljaisina aurinkoisessa keittiössä. Lasin läpi siivilöityvä aamuaurinko on syksyn edetessä viikko viikolta suurempi harvinaisuus ja siksi vieläkin erityisempää. Susanna tekee kaikkensa karistaakseen naurettavat, vainoharhaiset, liian pitkälle menneet epäilykset mielestään. Hän ottaa suuren kulauksen smoothieta ja kääntää katseensa kohti valoa tulvivaa ikkunaa. Kaupunki ympärillä on jo herännyt. Raitiovaunun kiskot kirskuvat ja hän sulkee hetkeksi silmänsä.

Susanna viihtyy keskustassa. Häntä ympäröivät äänet ja kaikialle säntäilevät ihmiset tekevät hänen olonsa turvallisiksi. Samaan aikaan kun hänen työminänsä aivot kuumeisesti raksuttavat, hänen siviiliminänsä kehrää vastarakastuneena. Hän on tuskin koskaan tuntenut oloaan yhtä onnelliseksi. Tai. Myönnettävähän se kai jo on. Hän oli tuntenut olonsa onnelliseksi aina siihen saakka, kunnes oli alkanut epäillä Henrin sekaantuneen järjestäytyneeseen rikollisuuteen.

– Onko kaikki hyvin? Henri tarttuu Susannan pöydällä lepäävään käteen. – Saitko nukuttua?

– Nukuin taas kuin tukki, Susanna hymyilee ja katsoo miestä silmiin. Henri on ensimmäinen hänen kohtaamansa mies, joka kuuntelee aidosti mitä hän sanoo ja tuntuu välittävän. Henri on myös ensimmäinen mies, jonka seurassa hän on traumaattisen työkomennuksen päätyttyä kyennyt nukkumaan. Susanna ottaa kulauksen kahvia.

Henri näyttää huolettoman komealta pöydän ääressä, vaikka hänellä on yllään vain t-paita ja verkkarit. Edes löysissä vaatteissa huolellisesti treenattua kroppaa ei voi olla huomaamatta.

– Eikö se ole ihan yleisesti tunnettu fakta, että mitä enemmän seksiä sitä paremmat unet, mies kiusoittelee, eikä Susanna enää edes punastu tämän sanoista.

– Onneksi siis ilmestyit elämäni auttamaan, Susanna naurahtaa ja kurottautuu pöydän yli suutelemaan miestä. Tämä vastaa suudelman. He voisivat jatkaa tätä loputtomiin, unohtua toistensa seuraan jälleen tunneiksi ja vielä tunneiksi kuten monena päivänä aiemminkin. Mutta tällä kertaa he irrottautuvat toisistaan nopeasti kuin yhteisestä sopimuksesta.

– Täytyy treenien jälkeen käydä toimistolla, Henri sanoo, nojautuu taaksepäin keittiöntuolissa ja silittää kaljua päätänsä suurella kämmenellään. – Yritin järjestää vapaapäivän, mutta iltapäivään tuli yksi tärkeä tapaaminen, jota ei voi siirtää.

– Niinkö? Rynkky kommentoi ja siemailee taas kahviaan. Se maistuu täydelliseltä. – Mikä tapaaminen se sellainen on, joka menee minun edelleni? hän yrittää vitsailla, vaikka oikeasti omatkin työajatukset raksuttavat jo hiljaa mielessä.

– Tylsiä duunijuttuja, Henri mumisee ja alkaa poistaa etusormen kynnellä olematonta likaa vasemman käden peukalonkynnen alta. Susanna tarkkailee häntä hiljaa ja kääntyy sitten katsomaan ulos ikkunasta. Aiemmin mies on kommentoinut tapaamisiaan avoimemmin, jakanut pieniä yksityiskohtia tai naureskellut asiakkaan haastavuudelle. Kenet Henri on oikein tapaamassa?

– Onko se tärkeäkin palaveri? Susanna pyrkii säilyttämään rentouden äänessään.

– Itse asiassa on, Henri nyökkää ja kurottaa kohti Susannan smoothielasia. – Voinko juoda tämän loppuun? Vaikuttaa siltä, että olet jo lopettanut?

Susanna nyökkää. Entä jos Henrillä onkin tapaaminen jonkun Sebastianin liigaan kuuluvan gangsterin kanssa? Susanna laskee lusi-

kan tyhjään kahvikuppiin ja tietää, että suunnitelma on jo tehty. Mikään ei estäisi häntä käymästä iltapäivällä tarkistamassa asiaa ihan vain varmuuden vuoksi.

Saana haukottelee. Odotusaika on nostanut pintaan uusia asioita. Hetkittäisen syvän väsymyksen, lievän huonon olon, mutta myös tunteet. Joinakin hetkinä hän on täynnä kuplivaa energiaa ja rakkautta. Toisinaan hän herkistyy itkeskelemään milloin millekin. Viimeisimpänä sille, että pian syntyvä lapsi ei koskaan oppisi tuntemaan omaa isoäitiään. Saanan äiti kuoli ennen kuin Saanakaan ehti aikuiseksi. Koska Janinkin äiti on jo edesmennyt, heidän lapsellaan ei tulisi olemaan isoäitiä. He tarvitsisivat pikkuisen elämään tärkeitä ihmisiä lähipiiristä. Vahvoja naisia ympäriltä. Siksi Saana on jo etukäteen päättänyt, että Inkeri-täti saisi suuren roolin lapsen elämässä, halusi tämä sitä tai ei.

Inkerillä ei ole omia lapsia, mutta täti vain luontaisesti pitää kaikista ihmisistä olivat he sitten nuoria tai vanhoja. Haluaakohan Jan pyytää Heidiä kummiksi? Tuntuisi hyvältä, jos pikkuinen voisi seurata Heidin kaltaisen kovapäisen tekijän esimerkkiä. Nyt kun Heidi oli jo jonkin aikaa elänyt uusperhe-elämää, hänestä on Janin kertoman mukaan paljastunut myös uusia puolia. Kotona viihtyvä, hassutteleva ja kannustava bonusäiti. Ehkä Heidille on kumppanin lasten myötä paljastunut se, mistä Saanakin on vähitellen saamassa vainun: elämässä on muutakin kuin työ. Lapset menevät kaiken edelle, ja vähitellen työ alkaa tuntua toissijaiselta.

Odotusaika on tuonut Saanan elämään myös uudenlaisen pelon. Yhtäkkiä hän oli alkanut pelätä oman terveytensä puolesta. Ja lapsen tulevaisuuden puolesta. Miten pahaan jamaan maapallo vielä ehtisi ennen kuin lapsi täyttäisi 18? Ja syntyisikö lapsi edes terveenä? Toivotavasti. Entä mitä jos lapsi syntyisi ennenaikaisesti?

Saana hengittää hetken rauhallisesti sisään ja ulos. Olisi paras olla ajattelemta liikaa. Olen penkonut murhia ja kohdannut tappajia,